

ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Impacts of the ASEAN Economic Community to the Accountants in the Northeast Region of Thailand

ประนอม คำผา* รัชนิกร Wannasathit² และพรชัย วีระนันท์³
Pranorm Kumpha* Ratchanikorn Wannasathit² and Phornchai Weerananthawet³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบและความพร้อม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพ ลักษณะการประกอบวิชาชีพ พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 394 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์เป็นอันดับหนึ่ง มีผลกระทบในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่ พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ และลักษณะการประกอบวิชาชีพต่างกันรับรู้ผลกระทบในภาพรวมแตกต่างกัน ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่ พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ระดับการศึกษา และลักษณะการประกอบวิชาชีพต่างกันมีความพร้อมในภาพรวมแตกต่างกัน และพบว่าผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีรับรู้ผลกระทบด้านการพัฒนาตนเองมากกว่าด้านการทำงาน และมีความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นอันดับสุดท้าย จึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถรับมือกับผลกระทบ เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการปฏิบัติงานวิชาชีพ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการจัดการตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางการบัญชี

คำสำคัญ: ความพร้อมของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี อาเซียน
ข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

* Assistant Professor, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

^{2,3} อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{2,3} Lecturer, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Abstract

This research was carried out to study the accountants' readiness and the AEC impacts on Thai accountants in the northeast region, and to compare the readiness and impacts by gender, age, academic degree, work experience, type of accountancy career and branch of the Federation of Accounting Professions (FAB). The sample group for this study was 394 accountants in the northeast region of Thailand. Results from this study revealed that accountants selected Singapore as the most desirable country to work in. The impacts of the AEC on accountants in the northeast region were at a medium level. The impacts occurred in the aspect of self-development rather than the job opportunity or income aspects. The accountants' professional readiness in AEC integration was also at a high level while the understanding in AEC was ranked by respondents as the lowest readiness, at a medium level.

Accountants with different types of accountancy careers, including those who receive the support from different branches of the FAB, perceive the impacts of the AEC at different levels. Meanwhile, accountants with different academic degrees and receive the support of different branches of the FAB have different levels of readiness to compete in the AEC. In order to cope with the impacts, the accountants need to improve their English language skills, information technology and computer skills, soft skills, and other relevant skills. Those essential skills are strongly required some supports from responding agencies and universities.

Key words: Accountant Readiness, ASEAN Economic Community (AEC), Accountants, ASEAN, MRA

1. บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยและประเทศสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asia Nations: ASEAN) ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ทั้งนี้วิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในสาขาวิชาชีพที่ได้บรรลุข้อตกลงการยอมรับร่วมคุณสมบัติกันของวิชาชีพของอาเซียน (Mutual Recognition Arrangement : MRA) เพื่อใช้ในการเทียบเคียงสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากรในสาขาวิชาชีพที่ตกลงกัน หลายฝ่ายจึงมีความเชื่อว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ตลาดแรงงานคงมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และคงส่งผลกระทบต่อแรงงานวิชาชีพที่อยู่ภายใต้ MRA ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคาม ซึ่งแม้ว่าได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับผลกระทบเหล่านี้ไว้บางส่วนแล้ว แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องศึกษา วิเคราะห์ และพิจารณาความพร้อมและผลกระทบเหล่านี้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่ได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว เพื่อเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อแรงงานวิชาชีพ ตลอดจนให้หน่วยงาน องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของแรงงานวิชาชีพมีข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปประกอบการกำหนด มาตรการ แนวทาง วิธีการป้องกันและจัดการผลกระทบอย่างเหมาะสม ช่วยให้แรงงานวิชาชีพในปัจจุบันและในอนาคตสามารถประกอบวิชาชีพของตนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างเข้มแข็ง มั่นคง และมีศักยภาพในการแข่งขันกับแรงงานวิชาชีพจากประเทศสมาชิกอาเซียนได้

จากการศึกษาของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555 : 10-1) ระบุว่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียนอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวก คือ สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือได้ เนื่องจากจะมีแรงงานต่างชาติที่มีฝีมือเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้สะดวกมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทยให้สูงขึ้นเนื่องจากการแข่งขันกันมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบที่ตามมา คือ แรงงานฝีมือไทยในสาขาวิชาชีพที่สำคัญและขาดแคลน รวมทั้งแรงงานวิชาชีพที่ได้ทำข้อตกลงยอมรับร่วม หรือ MRA อาจถูกแย่งงานหรือลดบทบาทในการทำงานลง แรงงานวิชาชีพจากประเทศที่มีค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าประเทศไทยอาจเข้ามาทดแทนแรงงานของไทย ขณะที่ข้อจำกัดทางด้านภาษาและค่าตอบแทนที่ไม่เท่ากันของแต่ละประเทศจะก่อให้เกิดการขาดแคลนบุคลากร แรงงานวิชาชีพของไทยบางส่วนอาจเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศจำนวนมากขึ้น

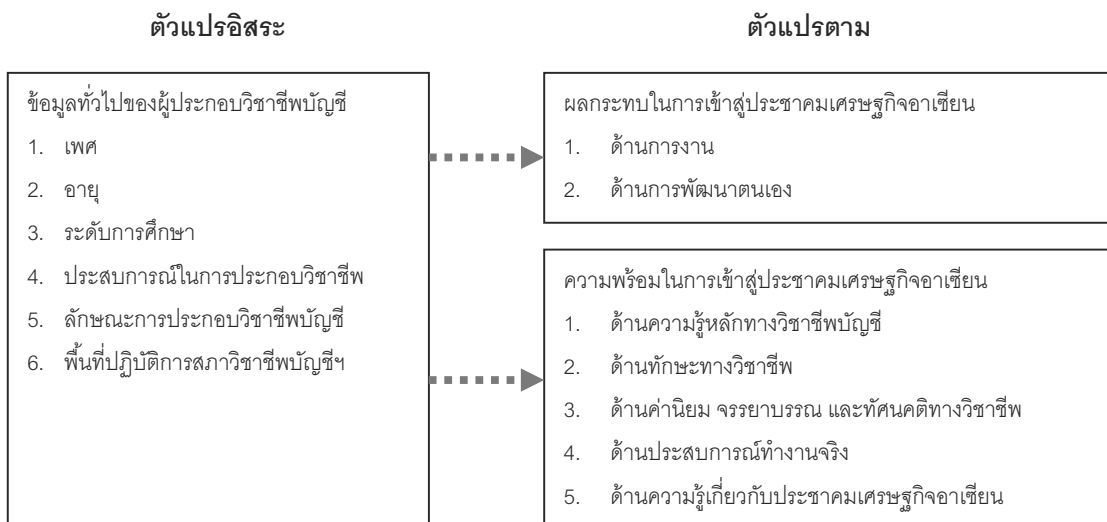
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลกระทบและความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเวลาที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว โดยมุ่งศึกษาผลกระทบทั้งในประเด็นโอกาส ภัยคุกคาม และแนวทางการปรับตัวและการจัดการผลกระทบ เพื่อแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่มีความเฉพาะเจาะจง ตรงประเด็น สอดคล้องกับบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำข้อค้นพบเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการ แนวทาง วิธีการในการจัดการและรับมือกับผลกระทบดังกล่าวให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

การศึกษาผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประเด็นความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ซึ่งจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังรูปภาพประกอบ 1

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลของข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และความพร้อมและผลกระทบในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้บททบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลกระทบในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งผลที่เป็นไปตามที่ตั้งใจและไม่ได้อิงที่ตั้งใจ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ทั้งผลที่เกิดขึ้นโดยตรงและโดยอ้อม และเป็นผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและมีแนวโน้มหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (OECD, 2010; Rogers, 2012; Stern, 2015)

เมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพหรือนักวิชาชีพอย่างเสรีตามข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพอาเซียน หลายฝ่ายเชื่อว่าจะเกิดผลกระทบต่อนักวิชาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบต่อวงวิชาชีพในภาพรวม และผลกระทบต่อวงวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ ผลกระทบที่ว่ามีทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ และจะเป็นผลกระทบในลักษณะที่เป็นแรงผลักดันที่จะทำให้เกิดการปรับตัว และการพัฒนาตนเองของนักวิชาชีพและวงวิชาชีพ เพื่อให้สามารถแข่งขันและจัดการกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555 : 9-5) ได้ทำการศึกษาตามโครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสูงการเป็นประชาคมอาเซียนจากการทบทวนถึงศักยภาพและคุณลักษณะของแรงงานไทย พบว่า มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จุดแข็งที่โดดเด่นของแรงงานไทย คือ ความมีธรรมาภิบาลที่ดี เป็นมิตร สุภาพอ่อนน้อม จิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีใจรักงานบริการ มีความสามารถในการปรับตัวพัฒนาได้ดี มีศักยภาพ สามารถยกระดับความสามารถของตนเอง พัฒนาความรู้ เรียนรู้งานได้รวดเร็ว ตั้งใจทำงาน มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความซื่อสัตย์ ส่วนจุดอ่อนของแรงงานไทย พบว่า มีข้อบกพร่องด้านทักษะในการสื่อสาร ทั้งกรณีการอ่านทักษะด้านภาษาและการไม่กล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ยังขาดทักษะการบริหารงานและทักษะในการตัดสินใจ ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ

ขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของประชาคมอาเซียนต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพที่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้บุคลากรวิชาชีพมีโอกาสเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นมากขึ้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558 : เว็บไซต์ ; สิงหนเดช ชูอำนาจ, 2555 : เว็บไซต์) รวมถึงการปรับปรุงแรงงานฝีมือในสาขาวิชาชีพต่างๆ ซึ่งสาขาวิชาชีพเหล่านี้ประเทศไทยมีความพร้อมสูง มีสมาคมและการรวมตัวที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ประจักษ์ ทำให้แรงงานวิชาชีพสามารถที่จะไปทำงาน ยังประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า (จุฬา เทียนไทย, 2558 : เว็บไซต์ ; ศูนย์ศึกษากิจการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555 : เว็บไซต์) แต่หากพิจารณาด้านลบ พบว่า จะมีแรงงานฝีมือจากต่างชาติเข้ามาแย่งงานจากคนไทย มีการขยายตัวของทุนต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาชีพที่เปิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี จะมีการแข่งขันอย่างรุนแรง และประเทศไทยอาจประสบกับภาวะ “สมองไหล” (ขวัญใจ เดชเสนสกุล, 2558 : เว็บไซต์ ; สิงหนเดช ชูอำนาจ, 2555 : เว็บไซต์ ; อุษามาศ เสียมภักดี, 2555)

ดังนั้น มีความจำเป็นที่แรงงานวิชาชีพบัญชีต้องพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียน เพิ่มความเข้มข้นของความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึง เรียนรู้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี สังคม และประวัติศาสตร์ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายรัฐและองค์การวิชาชีพ รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องของประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่สนใจจะไปทำงาน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558 : เว็บไซต์ ; จุฬา เทียนไทย, 2558 : เว็บไซต์ ; ศูนย์ศึกษากิจการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555 : เว็บไซต์ ; สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558 ; อุษามาศ เสียมภักดี, 2555) ซึ่งกลไกที่จะช่วยในการพัฒนาศักยภาพของนักบัญชี มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ สภาวิชาชีพต้องกำกับดูแลในเรื่องของมาตรฐาน สถาบันการศึกษา ต้องผลิตบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในระดับอาเซียน

และสากล และนักบัญชี ต้องมีความตื่นตัวในการสร้างโอกาสให้ตัวเอง (ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555 : เว็บไซค์)

2.2. ความหมายและลักษณะของการประกอบอาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ได้ให้ความหมายของวิชาชีพบัญชีว่าหมายถึง วิชาชีพในด้าน การทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษา และเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ปัจจุบัน องค์กรวิชาชีพ บัญชีในประเทศไทย คือ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่รับขึ้นทะเบียนการ ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 กำหนดให้ วิชาชีพด้านการทำบัญชี และด้านการ สอบบัญชี เป็นวิชาชีพควบคุม สำหรับวิชาชีพบัญชีที่เหลืออีก 4 ด้าน ได้แก่ วิชาชีพด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวาง ระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร และด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชีนั้น กฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้เป็น วิชาชีพควบคุม ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวจึงสามารถประกอบวิชาชีพบัญชีได้โดยไม่จำเป็นต้อง เป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีแต่อย่างใด

2.3. มาตรฐานการศึกษาาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย

มาตรฐานการศึกษาาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีในการศึกษาและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางตาม IES ฉบับที่ 2- 5 เพื่อวัดระดับความพร้อมของผู้ประกอบ วิชาชีพบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 ด้านความรู้หลักทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ความรู้ด้านการบัญชีการเงิน การรายงานทาง การเงิน การบัญชีบริหาร การควบคุมทางการบริหาร ภาษีอากร กฎหมายธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ การตรวจสอบ บัญชี ค่านิยมทางวิชาชีพ จริยธรรมทางวิชาชีพ เศรษฐศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ การจัดการทางการเงิน พฤติกรรมองค์กร การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การตลาด ธุรกิจระหว่างประเทศโลกาภิวัตน์ บรรษัทภิบาล จรรยาบรรณ การประกอบธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.3.2 ด้านทักษะทางวิชาชีพ หมายถึงความรู้ ความสามารถ หรือความชำนาญ เกี่ยวกับ สารสนเทศ การสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ ตัวเลข เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ การประเมินความรู้ ทักษะ ความคิดริเริ่ม การเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัดและจัดการ งานให้เสร็จตามกำหนดเวลา การปรับตัวให้เข้ากับกรเปลี่ยนแปลง การปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและ ทศนคติให้เข้ากับการตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม การเจรจาเพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ทางวิชาชีพ การทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกัน การนำเสนอ การเจรจา และการปกป้องมุมมองของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็นทางการ และการมีภาวะผู้นำ

2.3.3 ด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตาม หลักพื้นฐานของจรรยาบรรณในเรื่องความซื่อสัตย์ การเน้นเหตุผล ความมุ่งมั่น และการรักษาความลับ ความประพฤติ เยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และการทำตามมาตรฐานวิชาการเชิงปฏิบัติ มีความอิสระ ความระมัดระวัง มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณต่อบุคคล วิชาชีพ และสังคม มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่าง กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และประโยชน์สาธารณะ

2.3.4 ด้านประสบการณ์ทำงานจริง หมายถึง มีความเข้าใจถึงองค์กร การทำงานจริงของธุรกิจและ ความสัมพันธ์ในการทำงาน สามารถเชื่อมโยงงานด้านบัญชีกับงานธุรกิจและกิจกรรมทางธุรกิจ ตระหนักถึง

สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการ ความสามารถในการพัฒนาสิ่งที่เหมาะสมเกี่ยวกับค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติในการทำงานจริง มีประสบการณ์ให้บริการทางบัญชีตามลักษณะและประเภทธุรกิจ

2.4. กรอบข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียน

ข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework on Accountancy Services: MRAA) จัดทำขึ้นเป็นกรอบเพื่ออำนวยความสะดวกในการเจรจาจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความชำนาญ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในด้านวิชาชีพบัญชีที่เหมาะสมกับความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 วัตถุประสงค์ 1) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน 2) เพื่อยกระดับกฎเกณฑ์ของการให้บริการทางการบัญชีที่มีอยู่ในปัจจุบันในประเทศสมาชิกอาเซียน และ 3) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการยอมรับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในด้านคุณสมบัติและมาตรฐานทางการบัญชี

2.4.2 ขอบเขตของงานบริการทางด้านบัญชี การบริการทางด้านบัญชีภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียนมีขอบเขตกิจกรรมด้านบัญชีเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์กลาง (Central Product Classification: CPC) รายการที่ 862 ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นงานบริการด้านบัญชี การตรวจสอบบัญชี และการทำบัญชี ซึ่งครอบคลุมงานบริการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับงานบริการด้านบัญชี ยกเว้น การลงนามในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการให้บริการอย่างอื่นทางบัญชีที่ต้องมีใบอนุญาตภายในแต่ละประเทศ

2.4.3 คุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาทางการบัญชีที่ได้รับการรับรอง หรือเทียบเท่าที่เป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี 2) มีการขึ้นทะเบียนและมีใบอนุญาตที่มีผลอยู่ ณ ปัจจุบัน ในประเทศต้นทาง ที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี จากประเทศต้นทาง 3) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าสามปี สะสมได้ในระยะเวลาห้าปี 4) ปฏิบัติสอดคล้องตามนโยบายพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง ของประเทศต้นทาง 5) ได้รับใบรับรองจากหน่วยงานกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศต้นทาง ว่าไม่มีประวัติการกระทำผิดร้ายแรงเกี่ยวกับมาตรฐานทางวิชาการวิชาชีพ และจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพบัญชี

2.4.4 ขั้นตอนการจดทะเบียนเป็นนักวิชาชีพอาเซียน นักวิชาชีพต้องผ่านการประเมิน และขอขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการกำกับดูแลในแต่ละประเทศ โดยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการจรรยาบรรณ และกฎระเบียบภายในที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้รับ และประเทศต้นทาง

สมมติฐานการวิจัย:

1. ผู้ประกอบการที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพ ลักษณะการประกอบวิชาชีพ และพื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชี ต่างกัน รับรู้ผลกระทบในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน
2. ผู้ประกอบการที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพ ลักษณะการประกอบวิชาชีพ และพื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชี ต่างกัน มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน

3. วถการดำเนนการวจย

3.1 กระบวนการและวถการเลอกกลุ่มตัวอย่าง

ปรชากรท่ใช้ในกรวจยได้แก่ ผู้ปรกอบวชชพญชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรกอบด้วย ผู้ทำบญชชผู้สอบบญชชภษชอกร และผู้สอบบญชชรับอนญต จำนวน 25,854 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการดำ 2559 ; กรมสรรพากร, 2559; สภาวชชพญชชในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559) กลุ่มตัวอย่างท่ใช้ในกรวจย ได้แก่ผู้ปรกอบวชชพญชชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ท้ง ผู้ทำบญชช และผู้สอบบญชช จำนวน 394 คน ท่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) โดยวถการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชนตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

ผู้วจยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ท่งสร้างชนจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี บทควมวชชากร วชชานพนธ์ งานวจยท่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกเป้น 5 ส่วนดงน

ส่วนท่ 1 ข้อมูลท่วไปของผู้ปรกอบวชชพญชช ปรกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศกษา 4) ปรสบการณในการปรกอบวชชพ 5) ลักษณะการปรกอบวชชพญชช และ 6) พนท่ปฏบตการสภาวชชพญชช

ส่วนท่ 2 ระดับผลกระทบในการเข้าสู่ปรชาคมเศรษฐกจอาเชยง แบ่งเป้น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการงาน และ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง

ส่วนท่ 3 ระดับควมพร้อมในการเข้าสู่ปรชาคมเศรษฐกจอาเชยง แบ่งเป้น 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านควมรู้หลักทางวชชพญชช 2) ด้านทักษะทางวชชพ 3) ด้านค่านยม จรรยาบรรณ และทัศนคตททางวชชพ 4) ด้านปรสบการณทำงานจรน และ 5) ด้านควมรู้เกี่ยวกับปรชาคมเศรษฐกจอาเชยง

ส่วนท่ 4 แนวทางการรับมือและจัดการผลกระทบ

ส่วนท่ 5 ข้อเสนอแนะในการผลตบณชตททางการบญชชชชคใหม่

3.3 คุณภาพของเครอชมมอวัด

ผู้วจยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านควมตรงโดยวเคราะหค่าดชนนี้ควมสอดคลอ้งโดยผู้เชยวชาญ 6 ท่าน และตรวจสอบคุณภาพด้านควมเชอถอได้ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประลทษทษควมเพยงของ Cronbach (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) ด้านผลกระทบเท่ากับ .932 และ ด้านควมพร้อม .893

3.4 สถตท่ใช้ในกรวจย

การวจยคร้งนผู้วจยใช้สถตค่าควมถ่ และร้อยละ ในการจำแนกประเภทข้อมูลท่วไปของผู้ปรกอบวชชพญชช ใช้สถตค่าเฉลี่ยและส่วนเบยงเบนมาตรฐาน เพอจำแนกและแปลควมหมายตลอดจนการกระจายผลการวเคราะหผลกระทบและควมพร้อมของผู้ปรกอบวชชพญชช และใช้สถต t-test และ F-test เพอเปรยบเทียบผลกระทบและควมพร้อมของผู้ปรกอบวชชพญชช

4. ผลลัพท์การวจยและการอภปรายผล

4.1 ข้อมูลท่วไปของผู้ปรกอบวชชพญชช

ผู้ตอบแบบสอบถามท้งหมดจำนวน 394 คน จำแนกตามข้อมูลท่วไป พบว่าส่วนใหญ่เป้นเพศหญิง 295 คน (ร้อยละ 74.87) อายุ 30 – 39 ปี 163 คน (ร้อยละ 41.37) รองลงมาอายุ 40 – 49 ปี 114 คน (ร้อยละ 28.94) มีปรสบการณปฏบตงานวชชพญชช 5 – 9 ปี 143 คน (ร้อยละ 36.30) รองลงมา 10 – 14 ปี 98 คน (ร้อยละ 24.87) อยุในพนท่ปฏบตการสภาวชชพญชช สำนกงานสาขานครราชสเมา 127 คน (ร้อยละ 32.24) รองลงมาสำนกงาน

สาขาขอนแก่น 113 คน (ร้อยละ 28.68) ระดับการศึกษาปริญญาตรี 305 คน (ร้อยละ 77.41) รองลงมาระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี 69 คน (ร้อยละ 17.51) เป็นผู้ทำบัญชี 314 คน (ร้อยละ 79.70) รองลงมา เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรประเภทละ 40 คน (ร้อยละ 10.15) ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นต่อความต้องการไปปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีในกลุ่มประเทศอาเซียน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ มีความต้องการไปหากมีโอกาส 206 คน (ร้อยละ 52.28) รองลงมาคือ ไม่มีความต้องการไปปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชี ณ ต่างประเทศ 130 คน (ร้อยละ 33.00) มีการวางแผนที่จะไปอย่างแน่นอนในอนาคต 56 คน (ร้อยละ 14.21) และปัจจุบันปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีที่ประเทศสปป.ลาว 2 คน (ร้อยละ 0.51) โดยผู้ที่สนใจไปปฏิบัติงานบัญชีในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 264 คน ระบุประเทศที่ต้องการไปปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ประเทศสิงคโปร์ รองลงมา ประเทศ สปป.ลาว ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม และประเทศอินโดนีเซีย ตามลำดับ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการไปปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีในกลุ่มประเทศอาเซียนหากมีโอกาส และบางส่วนมีการวางแผนจะไปอย่างแน่นอนในอนาคต และระบุว่า ประเทศที่ต้องการไปปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ประเทศสิงคโปร์ รองลงมา คือ ประเทศ สปป.ลาว นั้นแสดงว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี มีความตื่นตัว และรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในภาพรวมพอสมควร จึงมีความสนใจและมีแผนที่จะไปปฏิบัติงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ความต้องการที่จะไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ เป็นอันดับหนึ่ง นั้น ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความต้องการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชี น่าจะเนื่องมาจากความแตกต่างของอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง (Bloomfield et al, 2015) ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้น (อมรา ติรศรีวัฒน์ อ้างถึงใน วรภณี เตโชโยธิน, 2559 : เว็บไซต์) ทั้งนี้เพราะเงินเดือนเฉลี่ยในสาขา Accounting and Finance ของประเทศสิงคโปร์ คือ 172,520 บาท ซึ่งสูงเป็นเกือบ 3 เท่าของประเทศไทย สอดคล้องกับที่ อนุสรณ์ ธรรมใจ (2558 : เว็บไซต์) ระบุว่า การเปิดเสรีของแรงงานวิชาชีพอาจทำให้แรงงานในอาเซียนย้ายจากประเทศที่มีค่าตอบแทนต่ำไปยังประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่าและมีการใช้ภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลายอย่างสิงคโปร์ และสอดคล้องกับที่ Khoon (อ้างถึงใน Malaysian Institute of Accountants, 2015) ระบุว่า นักวิชาชีพบัญชีอาเซียนจะเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการพัฒนาดีกว่า ให้ค่าจ้างค่าตอบแทนสูงกว่าประเทศตนเอง และมีอัตราภาษีที่ต่ำกว่า ประเทศสิงคโปร์น่าจะเป็นประเทศที่ดึงดูดให้นักวิชาชีพบัญชีอยากเข้าไปทำงานมากที่สุด ส่วนที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการไปทำงานในประเทศ สปป.ลาว นั้น น่าจะเนื่องมาจากมีปัจจัยด้านภาษา วัฒนธรรม (Bloomfield et al, 2015) เพราะภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและประเทศ สปป.ลาว มีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน จึงทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์พื้นฐานที่ดีต่อกัน ประกอบกับพรมแดนติดกันตลอดแนว จึงเอื้ออำนวยและง่ายต่อการปรับตัว การสื่อสาร การเดินทาง และการดำเนินชีวิตประจำวัน

4.2 ผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตาราง 1 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ* ผลกระทบ
ด้านกรงาน	3.26	.64	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาตนเอง	3.38	.70	ปานกลาง
ภาพรวม	3.32	.59	ปานกลาง

* $\bar{X}$ = 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

จากตาราง 1 ระดับของผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลกระทบด้านกรรงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าผลกระทบด้านการพัฒนาตนเอง สามารถอธิบายได้ว่า แม้ว่าจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว แต่ปริมาณงานและรายได้จากการให้บริการ ด้านการบัญชีของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังเปลี่ยนแปลงไม่มาก เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ เกรียงไกร เรียรนกุล (2559) ศึกษาและค้นพบว่า หลังจากไตรมาสแรกของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เต็มรูปแบบ การค้าขายในอาเซียนทั้งในแง่ของมูลค่าการค้าขาย และการค้าขายกับประเทศนอกอาเซียนยังคงอยู่ในระดับเดิม ไม่มีอัตราสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ผลกระทบอาจยังไม่สามารถประเมินได้ชัดเจนในช่วง 5 เดือนแรก เพราะหลายประเทศกำลังปรับตัวให้รองรับการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าและการลงทุนเสรี ทั้งการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ทุน และแรงงาน ทั้งนี้ผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของไทยในลักษณะการแข่งขัน การถูกลดบทบาท การถูกแย่งงานจากนักวิชาชีพบัญชี หรือสำนักงานบัญชีต่างประเทศ จึงยังมีไม่มาก เพราะการเคลื่อนย้ายแรงงาน วิชาชีพบัญชีในอาเซียนตามกรอบข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีอาเซียนยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากประเทศสมาชิกต้องให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับ คุณสมบัติ ขั้นตอน วิธีการขึ้นทะเบียนและการรับรองนักวิชาชีพอาเซียน และต้องร่วมกัน ลดช่องว่างทางด้านมาตรฐาน กฎระเบียบ หลักเกณฑ์ สภาพแวดล้อมทางการบัญชีในประเทศสมาชิกอาเซียนให้สำเร็จ เรียบร้อยก่อน นอกจากนี้ ในระยะที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ผู้นำประเทศในประเทศสมาชิกอาเซียน คือ ไทย อินโดนีเซีย สปป.ลาว เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และ เวียดนาม จึงมีการเปลี่ยนแปลง การจัดลำดับความสำคัญ เกี่ยวกับนโยบายภายใน และต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอินโดนีเซีย มีนโยบายให้ความสำคัญกับการสร้าง ความร่วมมือกับภูมิภาคอื่น ๆ ในทางกลับกันก็ลดความสำคัญของอาเซียน ประธานาธิบดีอินโดนีเซียมองว่าการสร้าง ความร่วมมือในระดับทวิภาคีมีความสำคัญมากกว่าความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคี เพราะทำให้ตกลงกันง่ายกว่า และ สร้างประโยชน์โดยตรงให้กับประชาชนชาวอินโดนีเซีย แนวคิดในลักษณะนี้จึงส่งผลให้ความร่วมมือในภูมิภาคภายใต้ กรอบอาเซียน ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐบาลของอินโดนีเซีย (พรณชญา ศิริวรรณบุศย์, 2558)

ส่วนผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ในลักษณะที่ทำให้มีการพัฒนา ตนเองนั้น แสดงให้เห็นว่า แม้ผลกระทบด้านกรรงานจะยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีก็รับรู้จำเป็นต้อง พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพบัญชีและด้านทักษะภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ตนเองให้สามารถปฏิบัติงาน วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถรับมือและจัดการกับผลกระทบด้านกรรงาน และแข่งขันด้านโอกาสใน การทำงานกับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีต่างชาติได้ สอดคล้องแนวทางในการรับมือและจัดการผลกระทบที่เสนอไว้ใน ผลการวิจัยของ วีรยุทธ สุขมาก (2556) วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2556 : 35-49) ปรีศนีย์ ภายพันธ์ และ นที เหมมันต์ (2557 : 14-21) บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ (2558) และ นงลักษณ์ ศิริพิศ, สุขญา มานวกุล และปฐมภรณ์ คำชื่น (2558) ด้วย

4.3 ความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
ความรู้หลักทางวิชาชีพบัญชี	3.31	.66	ปานกลาง
ทักษะทางวิชาชีพ	3.45	.63	มาก
ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ	3.59	.75	มาก
ประสบการณ์ทำงานจริง	3.56	.94	มาก
ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	3.12	.79	ปานกลาง
ภาพรวม	3.41	.55	มาก

* $\bar{X}$ = 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับมาก

* $\bar{X}$ = 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

จากตาราง 2 ค่าเฉลี่ยระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ มีความพร้อมระดับมาก รองลงมาคือ ด้านประสบการณ์ทำงานจริง ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านความรู้หลักทางวิชาชีพที่ระดับปานกลาง และความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของด้านอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านภาษา เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานทางด้านบัญชีผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศสมาชิกอาเซียน และข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของไทย ของ อุษามาศ เสียมภักดี (2555) สิงหนเดช ชูอำนาจ (2555) ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555) ศูนย์ศึกษาศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2555) สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) และ เอ็นซีเอ็ช คอนซัลแทนต์ (NCH Consultant) (2558)

4.4 การเปรียบเทียบผลกระทบและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตัวบ่งชี้ผลกระทบ	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา	
	t	P	F	P	F	P
ด้านการงาน	-1.013	.312	.160	.923	1.663	.191
ด้านการพัฒนาตนเอง	.141	.888	.610	.609	2.113	.122
ภาพรวม	-.460	.646	.169	.917	2.414	.091

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ผลกระทบ	ประสบการณ์		ลักษณะการประกอบวิชาชีพ		พื้นที่ปฏิบัติงาน	
	F	P	F	P	F	P
ด้านการงาน	.874	.455	1.582	.211	21.218**	.000
ด้านการพัฒนาตนเอง	.524	.666	5.377**	.007	16.040**	.000
ภาพรวม	.295	.829	4.382*	.015	24.025**	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พบว่า 1) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ลักษณะการประกอบวิชาชีพต่างกัน รับรู้ผลกระทบ ด้านการพัฒนาตนเอง และภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่เป็นผู้ทำบัญชี รับรู้ผลกระทบด้านการพัฒนาตนเอง และผลกระทบโดยรวมแตกต่างจากผู้สอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การรับรู้ผลกระทบของผู้ทำบัญชีกับผู้สอบบัญชี มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากความสามารถในการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และศักยภาพในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จะเห็นว่า ผู้สอบบัญชีมีคุณสมบัติและเงื่อนไขการเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่เข้มขันกว่าการเป็นผู้ทำบัญชี ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่า ผู้สอบบัญชี รับรู้ผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสูงกว่าผู้ทำบัญชี และ 2) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชี ต่างกัน รับรู้ผลกระทบด้านการงาน ด้านการพัฒนาตนเอง และภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การมีพื้นที่ในการประกอบวิชาชีพที่แตกต่างกันทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีผลกระทบแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สภาวิชาชีพบัญชี สำนักงานสาขา ที่รับผิดชอบกลุ่มจังหวัดแต่ละกลุ่ม มีความตื่นตัวในการสร้างความตระหนักให้กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ถึงผลกระทบของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน ขณะเดียวกัน การมีบริบทเชิงที่ตั้ง สภาพการดำเนินงาน การค้าการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในแต่ละพื้นที่ ที่แตกต่างกัน น่าจะมีผลต่อความตื่นตัวแตกต่างกัน

ตาราง 4 เปรียบเทียบความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตัวบ่งชี้ความพร้อม	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา	
	t	P	F	P	F	P
ความรู้หลักทางวิชาชีพบัญชี	-626	.531	1.679	.171	7.485**	.001
ทักษะทางวิชาชีพ	.566	.572	.378	.769	4.098*	.017
ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ	.792	.429	1.198	.311	1.648	.194
ประสบการณ์ทำงานจริง	-.063	.949	1.876	.133	.857	.425
ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	-1.748	.081	1.482	.219	2.016	.135
ภาพรวม	-.323	.747	.785	.503	4.241*	.015

ตาราง 4 เปรียบเทียบความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ความพร้อม	ประสบการณ์		ลักษณะการประกอบวิชาชีพ		พื้นที่ปฏิบัติงาน	
	F	P	F	P	F	P
ความรู้หลักทางวิชาชีพบัญชี	.974	.405	7.860**	.001	9.795**	.000
ทักษะทางวิชาชีพ	.569	.635	3.664*	.027	17.179**	.000
ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ	2.737*	.043	.328	.720	14.577**	.000
ประสบการณ์ทำงานจริง	2.452	.063	.357	.700	4.252**	.006
ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	2.452**	.009	3.386*	.035	24.136**	.000
ภาพรวม	.500	.683	3.598*	.028	19.006**	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 การเปรียบเทียบความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ 1) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพร้อมด้านความรู้หลัก ด้านทักษะทางวิชาชีพ และภาพรวมแตกต่างกัน 2) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีต่างกัน มีความพร้อมด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ และด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แตกต่างกัน 3) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ลักษณะการประกอบวิชาชีพบัญชีต่างกัน มีความพร้อมด้านความรู้หลักทางวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และภาพรวมแตกต่างกัน และ 4) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชี ต่างกัน มีความพร้อมรายด้านทุกด้าน และภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากระดับของการศึกษา หรือประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชี จะช่วยยกระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เนื่องจากการประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นงานบริการที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งหากมีประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพมาเป็นเวลานานจะช่วยให้สามารถตัดสินใจประเด็นทางบัญชีได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชี มีความพร้อมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ผู้สอบบัญชีมีคุณสมบัติและเงื่อนไขการเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่เข้มข้นกว่า การเป็นผู้ทำบัญชี จึงมีความพร้อมมากกว่า และผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชี ต่างกัน มีความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจเป็นเพราะ สภาวิชาชีพบัญชี สำนักงานสาขา ที่รับผิดชอบกลุ่มจังหวัดแต่ละกลุ่ม มีศักยภาพ มีความตระหนัก มีความกระตือรือร้น มีความเข้มแข็ง ในการดำเนินการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเขตความรับผิดชอบแตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของงานวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

- 1) ศึกษา วิจัยและพัฒนา แนวทางการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของสภาวิชาชีพบัญชี สำนักงานสาขา ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในพื้นที่รับผิดชอบ
- 2) ศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชีภายในอาเซียนและผลกระทบต่อเกิดขึ้นกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของไทย ภายหลังจากที่ข้อตกลง ระดับทวิภาค หรือ ระดับพหุภาคีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน การรับรองคุณสมบัติ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกัน

3) เคลื่อนย้ายไปทำงานวิชาชีพบัญชีในประเทศสมาชิกอาเซียน มีผลในทางปฏิบัติแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี ขึ้นไป

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรศึกษา พัฒนาการเอง ให้มีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการปฏิบัติงานวิชาชีพ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการจัดการตนเองและการทำงานร่วมกับคนอื่น (Soft Skills) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาชีพมีประสิทธิภาพ และเพิ่มโอกาสในการปฏิบัติงาน และสร้างรายได้ให้ตนเองมากยิ่งขึ้น

2) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรสร้างเครือข่ายธุรกิจผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีภายในกลุ่มจังหวัด และข้ามกลุ่มจังหวัด เพื่อขยายขนาดและความสามารถในการให้บริการทางบัญชีแก่ผู้รับบริการที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติ โดยมุ่งไปที่การให้บริการทางบัญชี การสอบบัญชี ตามลักษณะและประเภทธุรกิจ

3) สมาวิชาชีพบัญชีฯ สำนักงานสาขา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเกี่ยวกับการให้บริการทางบัญชีและสอบบัญชีตามลักษณะและประเภทธุรกิจ และจัดการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน กฎระเบียบ ข้อบังคับ ทางด้านการบัญชีและด้านภาษีของแต่ละประเทศที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของไทยมีโอกาสและความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปให้บริการทางบัญชี โดยการอบรมดังกล่าวควรจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และทั่วถึง

4) สมาวิชาชีพบัญชีฯ สำนักงานสาขา และหน่วยงาน องค์กรเครือข่าย ควรจัดการประชุม สัมมนา ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในพื้นที่รับผิดชอบกับนักธุรกิจไทยที่ไปประกอบธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของไทยมีโอกาสและความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปให้บริการทางบัญชี

5) สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านการบัญชีควรปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาการจัดการเรียนสอน และพัฒนาสภาพแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ยกกระดับ ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการปฏิบัติงานวิชาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และทักษะการจัดการตนเองและการทำงานร่วมกับคนอื่น (Soft Skills) แก่นักศึกษาด้านการบัญชี

6 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบและความพร้อม จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ปฏิบัติงานวิชาชีพ พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบวิชาชีพ จากผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับปานกลาง และมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ และลักษณะการประกอบวิชาชีพต่างกันรับรู้ผลกระทบในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่พื้นที่ปฏิบัติการสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ระดับการศึกษา และลักษณะการประกอบวิชาชีพต่างกันมีความพร้อมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่รับรู้ผลกระทบด้านการพัฒนาตนเองมากกว่าด้านารงาน โดยมีความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นอันดับสุดท้าย จึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถรับมือกับผลกระทบ เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการปฏิบัติงานวิชาชีพ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการจัดการตนเอง

และการทำงานร่วมกับ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางการบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2558). *ไทยจะได้อะไรจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.thai-aec.com/386>.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). *สอบถามเรื่องจำนวนผู้ทำบัญชี*. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.dbd.go.th/index_question.php?offset=60&wcad=4&t=2&filename=webboard.
- กรมสรรพากร. (2559). *รายชื่อผู้สอบบัญชีภาษีอากร*. ค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.rd.go.th/publish/7250.0.html>.
- เกรียงไกร เขียวรณกุล. (2559). *มองอาเซียนไตรมาสแรก หลังเปิด AEC*. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2559, จาก <http://www.fact.fti.or.th/>
- ขวัญใจ เดชเสนสกุล. (2558). *ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะที่แรงงานไทยยังต้องพัฒนา*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.thai-aec.com/458>.
- จุฑา เทียนไทย. (2558). *ผลกระทบของประชาคมอาเซียนต่อธุรกิจไทย และกลยุทธ์ในการตั้งรับ*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.thai-aec.com/293>
- นงลักษณ์ ศิริพิศ, สุชญา มานวงกุล และ ปฐมภรณ์ คำชื่น. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชีไทยกับการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน (AEC) กรณีศึกษาสำนักงานบัญชีที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากสำนักงานบัญชีตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร*. ค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2558, จาก http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/09_Human%20and%20Social/09_Human%20and%20Social-28.pdf
- บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์. (2558). *ความคืบหน้าของ AEC ด้านการบริการสาขาบริการวิชาชีพบัญชี*. ค้นเมื่อ 26 กันยายน 2558, จาก <http://acc.rc.ac.th/uploads/userfiles>.
- ปรีศนี ภายพันธ์ และ นที เหมมันต์(2557). *นักบัญชีไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. WMS Journal of Management*. 3 (3), 14-21.
- พรรณชญา ศิริวรรณนุศย์. (2558). *เมื่ออินโดนีเซียอาจมองข้ามอนาคตอาเซียน*. [ฉบับอิเล็กทรอนิกส์]. *มติชน*. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2559, จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1421146842.
- วรรณิ เตโชโยธิน. (2559). *เงินเดือนนักบัญชีในกลุ่มประเทศสมาชิกของอาเซียน*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2560, จาก http://www.fap.or.th/images/column_1475230750/46%20for%20WEB.pdf.
- วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2556). *ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วารสารชีพัญชี*. 9(25), 35-49.
- วีรยุทธ สุขมาก. (2556). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม*.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

- ศูนย์ศึกษาการค้ำระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2555). *บทวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของแรงงานวิชาชีพจากการเปิดเสรีภาคบริการภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. ค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2559, จาก www.citsonline.utcc.ac.th/images/stories/CITS/AR2555_005.pdf
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, ฝ่ายต่างประเทศ. (2559). *สอบถามข้อมูลผู้สอบบัญชี*. ค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559, จาก member@fap.or.th.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, ฝ่ายต่างประเทศ. (2559). *การเตรียมรับปี 2015 ของนักบัญชี (ตอนที่ 2) ความพร้อมสำหรับนักวิชาชีพบัญชี*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2559, จาก www.fap.or.th/images/column/prepare%202015%20%202.pdf
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *นักบัญชีไทยต้องเตรียมตัวอย่างไรกับ AEC*. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539692073&Ntype=44>
- สิงหนเดช ชูอำนาจ. (2555). *ผลกระทบต่อแรงงานในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2015*. ค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559, จาก mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/describe_Asean2015_for_27June2012.pdf
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2556). *การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ประเด็นผลกระทบที่น่าจับตามอง*. ค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2559, จาก: <http://www.thai-aec.com/218>.
- อุษามาศ เสียมภักดี. (2555). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : ผลกระทบและโอกาสของการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือไทย*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2559, จาก <http://www2.feu.ac.th/admin/pr/newscontrol/atts/D20120925141721.pdf>
- เอ็นซีเอช คอนซัลแทนต์. (2558). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านวิชาชีพบัญชี*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2559, จาก <http://nchaudit.com/index.aspx?pid=411cbf92-af24-4fe4-84dd-f4f3509a1c71>.
- Bloomfield, M. J. ULF BRÜGGEMANN.U , CHRISTENSEN, B.H and LEUZ.C (2016). The effect of regulatory harmonization of cross-border labor migration: Evidence from the accounting profession. Retrieved January 7, 2016, from <http://www.nber.org/papers/w20888.pdf> *Journal of Accounting Research*. 55(1) : 35-78
- Malaysian Institute of Accountants. (2015). Assessing the AEC: What does the ASEAN economic community offer accountancy profession?. *Accountants Today*. 28(1 Jan-Feb. 2015). Retrieved January 7, 2016, from www.mia.org.my/at/at/2015/0102/MIA_accountants_today_JanFeb2015.pdf.
- OECD. (2010). *Glossary of key terms in evaluation and results based management*. Retrieved January 7, 2016, from <https://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf>
- Rogers, P. J. (2012). *Introduction to impact evaluation, impact evaluation notes no. 1*. Retrieved January 7, 2016, from <https://www.interaction.org/sites/default/files/1%20%20Introduction%20to%20Impact%20Evaluation.pdf>
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A Guide for Commissioners and Managers*. London: Department of International Development.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York : Harper & Row.